

no injustum est, ut si molestia corporis irruit, honore suo privetur ægrotus. Atque idèd hoc per nos fieri nullatenus potest, ne peccatum in mea anima ex eius depositio- ne veniat. Sed suggerendum est, ut si is, qui est in regimine, ægrotat; dispensator illi requiratur talis, qui possit ejus curam omnem agere, & locum illius in regimine Ecclesiæ (ipso non deposito) ac in custodia civitatis implere, ut nec omnipotens Deus offendatur, neque civitas inveniat esse neglecta.

¶ CORR. ROM. Caput hoc emendatum, & locupletatum est ex originali.

II. Item IDEM GREGORIUS I. l. 2. Epist. 5. ad Candidum Episcopum. [an. 591. Româ in Hetruriam.]

Flagellatis a Domino, afflictio addi non debet.

¶ Um percussio corporalis imminet, utrum pro purgatione, an pro vindicta contingat, Dei in hoc iudicio ignoratur: & idèd non debet a nobis addi flagellatus afflictio: ne nos culpa (quod abest) offensa respiciat.

¶ CORR. ROM. In Decretalibus tit. de Cler. ægrotant. c. 1. affertur initium tantummodo hujus Capituli, & ex ipso quid agendum sit, dèhinc.

III. IDEM GREGORIUS I. lib. 3. Epist. 13. Maximiano a Coepiscopo Syracusano. [an. 593. Româ in Siciliam.]

Infirmis cautâ loco suo quæ privari non debet.

Præsentium latoris Adeoatati querelam, qui se a sui Presbyteratis loco incongruè dicit expulsum, licet subdite tibi textus petitionis explanet; tamen paulo latius judicavimus apertiusque reterendum. Assertit namque a Quintiano Fratre, & Coepiscopo nostro in loco suo pro quibusdam se suis ordinandis negotiis relaxatum, ægritudinisque causâ per duorum mensium spatium suæ se Ecclesiæ defuisse: Cujus rei occasione captantem prædictum Fratrem nostrum, alium loco ejus illic Presbyterum ordinasse. Hortamur itaque Fratritatem tuam, ut causam ejus sollicitè perquiras, districtèque discutias; & si manifestè ægritudinis, sicut dicitur, causâ Ecclesiæ suæ eum defuisse repereris, nullum ei ex ordinatione alterius Presbyteri permittas præjudicium generari: sed in locum suum sine aliqua eum fac dubietate restitui. ¶ Infra. §. 1. Illud autem Charitatem tuam specialiter admonemus, ut si vera fuerit hujus suggestio, atque in suum fuerit ordinem restitutus, de Presbytero, qui in loco ejus ordinatus est, subtiliter, districtèque debeas esse sollicitus. Et, si quidem sine datione aliqua ad eundem ordinem pervenerit, ut in Simoniam hæresim non potuisset incidere; in alia quacumque vacante Ecclesiâ eum volumus ordinari. Sin autem in eo quippiam (quod avertat Dominus) fuerit tale repertum, ipso etiam Presbyteratus privetur ordine, quem non causâ replenda necessitate Ecclesiæ, sed solâ comprobatur ambitione suscepisse.

¶ CORR. ROM. a Maximiano.] Sic est emendatum ex originali, tam impresso, quam manuscripto. Nam antea erat, Clementino Episcopo, Primati Bizanceno.

IV. Item NICOLAUS Papa I. Aluino f. Januensi Archiepiscopo. [imò Adalvino Juvaveni Archiepiscopo, c. an. 865. Româ in Germaniam.]

Pro infirmitate, vel ægritudine Pontifices non sunt abiciendi, nec in eorum locum alii substituendi.

¶ Pontifices, qui aliqua occupantur infirmitate, vel ægritudine, abiciendi non sunt, nec alios in loco eorum consecrari oportet, nisi ex hac fuerint luce subtrahat. Quod si de ministerio sibi concessio conseruntur, quæ licita sunt, Sacerdotes expleant. In his verò, quæ his præsumere non licet, vicinorum usque ad recipiendam sanitatem Episcoporum auxilia subrogentur: & hoc cum cautè studio peragatur, ne per necessitatis occasionem præsumptionis pullulet ambitio. Episcopos verò, qui Dominici gregis susceperunt curam, atque sollicitudinem, ab administratione eorum discedere non oportet, ut accepti talenti pulchritudo non delectur, sed certamine eorum salubriter augeatur, & tripliciter fructus.

V. Item EX CYPRIANI Episcopi, & Martyris, lib. 4. Epist. 2. ad Antonianum. [c. an. 255. in Africa.]

Vivente Episcopo alius sibi succedere non valet.

¶ Actus est Cornelius Episcopus de Dei, & Christi ejus iudicio, de Clericorum penè omnium testimonio, de plebis, quæ tunc affuit, suffragio, & de Sacerdotum antiquorum & bonorum virorum collegio, cum nemo ante se factus esset, cum Fabiani locus, id est, cum locus Petri, & gradus Cathedræ Sacerdotialis vacaret: quo occupato de Dei voluntate, atque omnium nostrum consensione firmato, quisquis jam Episcopus fieri voluerit, foris fiat necesse est; nec habeat Ecclesiasticam ordinationem, qui Ecclesiæ non tenet unitatem. Quisquis ille fuerit, multum de se licet jactans, & sibi plurimum vendicans, profanus est, alienus est, foris est. Et cum post primum secundus esse non possit; quisquis post unum, qui solus esse debeat, factus est, non jam secundus ille, sed nullus est.

¶ CORR. ROM. a Collegio.] Sic legitur in codicibus Cypriani impressis, & manuscriptis, & Polycarpo. Ac si-

milis ferè locutio est in sequenti capite, §. XXIII. q. 8. si quis membrorum. Antea erat, consensu.

VI. Item IDEM in eadem Epistola inferius. [c. an. 255. in Africa.]

Non est Episcopus, qui in locum viventis irrepserit.

¶ Ovavianus a Episcopus non est, qui Cornelio Episcopo in Ecclesiâ a sedecim Coepiscopis facto, adulter, atque extraneus Episcopus fieri a desertoribus per ambitum nititur: & cum sit a Christo una Ecclesiâ per totum Mundum in multa membra divisa, item Episcopatus unus, Episcoporum multorum concordia numeritate diffusus; ille post Dei traditionem, post connexam, & ubique conjunctam Catholicæ Ecclesiæ unitatem, humanam conatur Ecclesiâ facere, & per plurimas civitates novos Apostolos suos mittit, ut quædam recedentia institutionis suæ fundamenta constituat: cumque jam pridem per omnes provincias, & per urbes singulas ordinati sint Episcopi in ætate antiqui, in fide integri, in pressura probati, in persecutione profecti; ille super eos creare alios Pseudoepiscopos audeat: quali possit, aut totum Orbem novi conatus obtinatione peragrare, aut Ecclesiasticæ corporis compagine & discordiæ suæ seminatio rescindere; neciens Schismaticos semper inter initia fervere, incrementa verò habere non posse: nec augere, quod illicitè cœperit, sed statim cum prava sua emulacione defecere. ¶ Infra. §. 1. Qui ergo nec unitatem spiritus, nec conjunctionem pacis observat, & se ab Ecclesiâ vinculo, atque a Sacerdotum collegio separat; Episcopi nec potestatem potest habere, nec honorem; qui Episcopatus nec unitatem voluit tenere, nec pacem.

¶ CORR. ROM. a Novatianus.] Rectè aptatum est a Collectoribus hoc initium, ne superiora etiam afferenda essent. Nam apud Cyprianum sic legitur post multa: nisi si Episcopus tibi videtur, qui Episcopo in Ecclesiâ, &c. §. Corporis compagine.] Sic emendatum est ex aliquot vetustis, & ipso originali: antea enim legebatur, ordinis compagne.

VII. IDEM ad Florentium Puppiam, eodem l. 4. Epist. 9. [c. an. 257. ibid.]

Non est in Ecclesiâ, qui cum Episcopo pacem non habet.

¶ Cire debes Episcopum in Ecclesiâ esse, & Ecclesiâ in Episcopo; & si quis cum Episcopo non sit, in Ecclesiâ non esse: & frustra sibi blandiri eos, qui pacem cum Sacerdotibus Dei non habentes obrepunt, & latentes apud quosdam communicare se credunt; quando Ecclesiâ, quæ Catholica una est, scissa non sit, neque divisa.

VIII. IDEM ad Jubajam, [c. an. 257. ibid.]

Suo jure quis cedere non debet.

¶ Quam periculosum sit in Divinis rebus, ut qui cedit jure suo, & potestate, Scriptura Sancta declarat, cum in Genesi p. Esau primatus suus inde perdidit; nec recipere id postmodum potuerit, quod semel cessit.

IX. IDEM lib. 1. Epist. 6. ad Magnum. [c. an. 257. ibid.]

Perditionem sibi acquirunt, qui ab Episcopis recedentes unitatem Ecclesiæ scindunt.

¶ Denique quam sit inseparabile unitatis Sacramentum, & quam sine spe sint, & perditionem sibi maximam de indignatione Dei acquirant, qui schisma faciunt, & relicto Episcopo alium sibi foris Pseudoepiscopum constituunt, declarat in libris regnorum Scriptura divina, ubi a tribu Juda, & Benjamin decem tribus scissa sunt, & relicto Rege suo, alterum sibi foris constituerunt: Et indignatus est, inquit, Dominus in omne semen Israel, & dimovit eos, & dedit eos in direptionem, donec abiceret eos a facie sua; quia dissipatus est Israel a domo David, & constituerunt sibi Regem Jeroboam filium Nabat. Indignatum esse Dominum dicit, & eos in perditionem dedisse, quod ab unitate dissipati essent, atque alterum sibi Regem constituerunt. Et tanta indignatio Domini extitit adversus illos, qui schisma fecerant, ut etiam cum homo Dei ad Jeroboam missus esset, qui ei peccata sua exprobraret, atque ultionem futuram prædiceret, panem quoque apud illos edere, & aquam bibere veteretur. Quod cum non custodisset, & contra præceptum Dei prandisset, itam Divinæ censure majestatem percussus est, ut inde regrediens, impetu ac morfu leonis in itinere necaretur. ¶ paucis interjectis.

¶ §. 1. Satiat adhuc in Evangelio suo Dominus, & majorem intelligentiæ lucem manifestat, quod idem, qui se tunc a tribu Juda, & Benjamin sciderant, & Hierosolymis derelictis Samaritaniam intraverunt, inter profanos, & gentiles computarentur. Nam, cum primum Discipulos suos in ministerium salutis mitteret, mandavit, & dixit: In vian Nationum ne iveritis, & in civitatem Samaritanarum ne introieritis. Ad Judæos prius mittens, Gentiles adhuc præteriri jubet. Addendo autem & civitatem Samaritanorum debere omitti, ubi erant Schismatici, ostendit Schismaticos Gentilibus aequari. ¶ post pauca.

¶ §. 2. Quod verò eundem, quem & nos Deum patrem, eundem filium Christum, eundem Spiritum Sanctum nosse dicuntur, nec hoc adjuvare tales potest. Nam & Core, & Dathan, & Abiron cum Sacerdote Aaron,

& Moyse eundem Deum venerant: pari Lege, & Religione viventes unum, & verum Deum, qui colendus, atque invocandus fuerat, invocabant: tamen quia loci sui ministerium transgressi contra Aaron Sacerdotem, qui Sacerdotium legitimum dignatione Dei, atque ordinatione perceperat, sacrificandi sibi licentiam vendicaverunt, divinitus percussis penas statim pro illicitis conatibus rependerunt: nec poterunt rata esse, & proficere sacrificia irreligiosæ, & illicitæ contra Jus Divinæ dispositionis oblata. Thuribula quoque ipsa, in quibus incensum illicitè fuerat oblatum, ne in usu de cetero essent Sacerdotibus, sed potius indignationis, & ultionis Divinæ memoriam corrigendis posteris exhiberent; iussu Domini confata, atque igne purgata in laminas ductiles producuntur, & affiguntur altari, secundum quod loquitur Scriptura divina: Memorabile, inquit, filiis Israel, ut non accedat quisquam alienigena, qui non est ex semine Aaron, imponere incensum ante Dominum, ut non sit, sicut Core. Et tamen illi schisma non fecerunt, nec fors extitit, contra Dei Sacerdotes impudenter, atque hostiliter rebellaverunt. Quod nunc hi Ecclesiâ scindentes, & contra pacem, atque unitatem Christi rebelles, cathedram sibi constituere, & primum assumere, & baptizandi, atque offerendi licentiam vendicare conantur.

¶ CORR. ROM. a Sariat adhib. Antea legebatur, Sed adhib. Emendatum est ex vetustis codicibus Cypriani, quos Romana editio hoc loco secuta est. Hoc verbo utitur etiam in libro de opere, & elemosynis sic scribens, deprecationes solas parum valere, nisi factorem, & operum accessione salientur. Ita enim habent vetusti codices, & cetera editiones præter Romanam, in qua operum culpa ejus verbi loco, positum est, adjuventur.

X. Item LEO IV. Vernoni Ducis Britannicæ. [imò Nomenfio Duci Britannicæ, an. 849. Româ in Britanniam.]

Non est defendendus, qui viventis locum invadit.

¶ Non furem, nec latronem, qualem Gillandum esse sentimus in Nannetica sede, qui viventis (quod non licuit) locum non cumult usurpare, pro cuiuscumque muneris donis ultra debes defendere. ¶ PITH. Vernoni.] V. C. Nomenfio, fortè Nomenfio. Vide Lupum Epist. 80. 81. 82. & Chrono. Britan. Gillandum.] V. C. Gislardum.

XI. Item EVARISTUS Papa, Epist. 2. omnibus Episcopis. [an. 108. Româ in Ægyptum.]

Non licet Episcopo Ecclesiam suam dimittere.

¶ Sicut vir non debet adulterare uxorem suam; ita nec Episcopus Ecclesiam suam, id est, ut illam dimittat, ad quam saceratus est, abique inevitabili necessitate, aut Apostolica, vel regulari mutatione, & alteri se ambitus causâ conjugat. Et sicut uxori non licet dimittere virum suum, ut alteri se, vivente eo, matrimonio societ, aut cum adulteret, licet fornicatus sit vir ejus, sed juxta Apostolum, aut viro suo reconciliari debet, aut manere innupta; ita Ecclesiæ non licet dimittere Episcopum suum, aut ab eo se segregare, ut alterum, vivente eo, accipiat: sed aut ipsum habeat, aut innupta maneat: id est, alterum Episcopum, viro vivente, non accipiat, nec fornicationis, aut adulterii crimen incurrat. Si verò adulterata fuerit, id est, si se alteri Episcopo junxerit, aut super se alterum Episcopum aduleret, aut esse fecerit, vel desideraverit, per acerrimam penitentiam aut suo reconciliari Episcopo, aut innupta permaneat. ¶ paulo post. §. 1. Episcopum verò oportet opportune, & importune, atque sine intermissione Ecclesiam suam docere, eamque prudenter regere, & amare, ut a vitis se abstineat, & salutem consequi possit æternam. Et illa cum tanta reverentia ejus doctrinam debet suscipere, eamque amare, & diligere ut legatum Dei, & præconem veritatis.

GRATIAN. Eccc his autoritatis patenter ostenditur, quod Episcopo vivente alius superordinari non potest, nec etiam pro ejus ægritudine. Sed illud Gregorii intelligendum est, quando ille, qui ægrotat, alium sibi substitui non rogat.

¶ Ceterum, quando aliquis vel senectute, vel infirmitate graveratus officium administrare non valet, si alium sibi substitui petierit, rationabiliter fieri potest. Unde in eodem capitulo sequitur [Si verò idem Joannes a fortasse pro molestia sua petierit, ut ab Episcopi honore debeat vacare, eo petitionem scripto dante, concedendum est: aliter autem facere pro omnipotentis Dei timore omnimodo non audeamus.] Hinc etiam B. Augustinus Episcopo suo non dum defuncto, sed senectute gravato, cathedram Episcopalem suscepit. Unde legitur

¶ CORR. ROM. a Si verò idem Joannes.] Hæc sunt in Regesto B. Gregorii, lib. 9. Epist. 41. & sequuntur post cap. scriptis, supra ead.

XII. IN PAULINI Epist. unice. ad Romanianum. [an. 396. in Campania.]

Augustinus non tam successit, quam allest.

¶ Non autem tantum hoc scribimus gratulandum, quod Episcopatum Augustinus accepit, sed quod hanc Dei gratiâ curam meruerit Africanæ Ecclesiæ, ut verba caelestia

Augustini ore perciperent; qui ad majorem Dominici muneris gratiam novo more proventus, ita consecratus est, ut non succederet in cathedra Episcopo, sed accederet. Nam incolumi Valerio Hipponensis Ecclesiæ Episcopo, Coepiscopo Augustinus est.

Hoc idem probatur autoritate B. Gregorii, qui Arimineni Episcopo dolore capitis laboranti, alterum subrogavit, ita scribens

XIII. IDEM B. GREGORIUS in 7. lib. Regesti sui, ind. 2. Epist. 49. ad Marinianum Episcopum Ravennæ. [an. 599. Româ in Æmiliam.]

Episcopo gravato infirmitate, alius subrogari potest.

¶ Qualiter ordinati a nobis Sacerdotis, corporis, quâ non itis, impediendo molestia, Ariminenis Episcopi Pastoralis hæcenus sit regimine destituta, dudum Fratritatis vestra cognovit. Quem, dum habitatorum loci illius precibus permoti sæpius hortaremur, ut si de eadem capitis, quâ detinebatur, molestia melioratum se esse sentiret, ad suam, auxiliante Domino, reverteretur Ecclesiam; datis induciis in hoc quadriennio expectatus est. Quem, dum motu Cleri, civiumque illinc venientium, nosque precibus urgentium instantius hortaremur, ut si valeret, cum eis auxiliante Domino remearet; data in scriptis supplicatione non potuit, ut quia ad eandem Ecclesiæ regimen, vel succedendum officium pro eadem, quâ detineatur, molestia assueret nullatenus posset, Ecclesiæ ipsi ordinare Episcopum deberemus. Unde, quia cunctarum Ecclesiarum injuncta nos sollicitudinis cura constringit, ne diutius gregi fidelium de se custodia Pastoralis, illorum precibus, hujusque est ei impossibilitate renuntiatione compelli, visum nobis est eundem Arimineni Ecclesiæ debere Episcopum ordinari: & datis ex more præceptis, Clerum, plebemque ejusdem Ecclesiæ non destitimus admonere, quatenus ad eligendum sibi Antistitem concordii provisione concurrant. Hortamur igitur, ut Fratritas vestra eum, quem uno consensu omnes elegerint, sicut & ipsi a nobis poposcisse noscitur, ad se faciat evocari: quem cauta ex omnibus examinatione discutite; & si ea, in eo, quæ in textu Heptateuchi a morte multata sunt, minime Domino fuerint opulente reperta, atque fidelium personarum relatione ejus vobis quoque vita placuerit, ad nos eum cum Decreti pagina, vestre quoque addita testificationis Epistola destinate: quatenus eidem a nobis Ecclesiæ Domino disponente consecratur Antistes.

¶ CORR. ROM. a Heptateuchi.] Apud B. Gregorium in hac Epistola, & in multis aliis locis legitur, Epistaci, sicut est etiam in Burchardo, & Ivone, & alioque vetustis Gratiani exemplaribus. Et de hac voce notatum est supra dist. 15. c. Sancta Romana. in vers. Pentateuchum.

XIV. Item EX EODEM REGESTO, lib. II. Epist. 7. ad Ætherium Episcopum. [an. 602. Româ in Galliam.]

De eodem.

¶ Quamvis triste nobis sit valde, quod loquimur, atque fraterna nos compassio fieri potius urgeat, quam aliud de auditis definire permittat; suscepti tamen solici, iudicio regimini cor nostrum instanti pulsati aculeo, magna nos Ecclesiis curâ prospicere, & ne qua earum possit utilitas deperire, quod fieri debeat, Deo autore, disponere. Pervenit igitur ad nos quibusdam referentibus quendam Episcopum ita passionem capitis incurrisse, ut quod merite alienatâ agere soleat, gemitus & fletus audire sit. Ne ergo languente Pastore, grex (quod abest) infiditioris lanianus dentibus exponatur, vel Ecclesiæ ipsius utilitates deperant; cautâ nos necesse est provisione tractare. Et idèd, quia viventem Episcopum ab officio suo necessitas infirmitatis, non crimen abducat, alium loco ejus (nisi recuante eo) nulla finit ratio ordinari: sed si intervalla ægritudinis habere est solitus, ipse data petitione non de ulterius ad hoc ministerium intellectum habere, nec ad alia officia subvertente infirmitate posse fateatur assurgere, & alium loco suo expectat ordinandum. Quo facto, omnium solenniter electione, alter qui dignus fuerit Episcopus, solemniter ordinetur: sic tamen, ut quousque eundem Episcopum in hoc seculo vita tenuerit; sumptus ei debiti de eadem Ecclesiâ ministrantur. Enimverò, si nullo tempore ad sanæ redit mentis officium; persona fidelis, ac vite probabilis est eligenda, quæ ad regimen Ecclesiæ idonea possit existere, atque de animarum utilitate cogitare; inquietos sub disciplina vinculo restringere; Ecclesiasticarum rerum curam gerere, & maturam, atque efficacem se in omnibus exhibere: qui etiam si Episcopo, qui nunc ægrotat, superstes extiterit, loco ejus debeat consecrari.

¶ CORR. ROM. a Heptateuchi.] Apud B. Gregorium in hac Epistola, & in multis aliis locis legitur, Epistaci, sicut est etiam in Burchardo, & Ivone, & alioque vetustis Gratiani exemplaribus. Et de hac voce notatum est supra dist. 15. c. Sancta Romana. in vers. Pentateuchum.

XV. IN CONCILIO TOLETANO XI. c. 14. [an. 675. in Hispania.]

B b iij

NE autem hujuscemodi passionibus Sacerdotibus subito occupatis, ceptum officium inexpectum remaneat; institutum est, ut Sacerdos siue psallens, siue sacrificans alios secum habeat, qui si hujusmodi casus interveniat, inchoata ministeria pericere valeant. Unde

GRATIAN. 2. Pari.

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶